

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșină
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cămin
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

MIHAI VITEAZUL – Voievodul VALAH al Ardealului (III)

Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

Portret Praga 1601

*„Faptele lui îl pomenesc pe Omul
trimis de Dumnezeu care acum trei
sute de ani a venit pe pământ să facă
un singur trup din românimea întreagă.”
(Nicolae Iorga-București, 1901)*

Legitimitatea Prezentului unui popor, a unei națiuni, a unui neam o dă Trecutul, iar pe cea a Viitorului o dă prezentul care se asumă și își trage seva din gloria trecutului.

Memoria Trecutului glorios încrustat în obârșia sa religioasă este Osia neamului, a națiunii, a poporului în drumul lor către dănuire, către transcendent, către nemurire.

Marele savant al Istoriei național-universale, **Nicolae Iorga**, arăta că un popor, o națiune, un neam nu sălășluiește în dănuire doar prin limbă, religie, vatră, etnie, ci „și prin amintirea unui trecut care este același pentru toți. E bine să i se vorbească unui popor de **oamenii lui mari**, despre fruntașii unui popor, despre aceia prin cari a fost mai mare, mai vrednic de laudă poporul acela, despre **dânșii trebuie să se audă pretutindeni, în graiul tuturor.**” (Istoria lui Mihai Viteazul pentru Poporul Românesc, p. 291, în *Scrieri Istorice*, Vol. I, Ed. Albatros)

Precum un Om mare, un Om ales, un Om hărăzit de Dumnezeu în Lucrarea Sa pentru istoria unei Națiuni, face ca acea Nație să fie mare, aleasă și binecuvântată prin el, la fel se cuvine ca la rândul ei Națiunea întreagă să-l preamărească în veci.

Nu doar unii istorici, artiști, câțiva poeți-scriitori ori o parte din cler, ci tot poporul are menirea să-l cinstească pururea, prin toate generațiile care curg din el spre eternitate. „Precum orice francez își cunoaște pe de rost începutul lui *Telemaque* a lui *Fenelon* (ne îndemna boierul-istoric, erou-martir **Constantin Gane**), astfel orice român ar trebui să știe pe dinafară începutul istoriei lui *Mihai Viteazul*, de **Bălcescu**, fiindcă e un model și de limbă și de frumoase simțăminte românești. „**Deschid sfânta carte, unde stă scris gloria României**, ca să pun dinaintea ochilor fiilor ei câteva pagini din viața eroică a părinților lor. Voi arăta acele lupte uriașe pentru libertate și unitatea națională, cu care românii, sub povața celui mai vestit și mai mare dintre Voievozii lor, încheiară veacul al XVI-lea.” (Constantin Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, Ed. Humanitas, București, 2014, p. 110)

Ardealul valah al Daciei Mari strălucea odinioară de înțelepciunea lui *Zamolxis*, de gloria regilor – preoți, de mândria neînfricaților ostași hărăziți nemuririi, de hărnicia țăranilor, de chibzuința păstorilor, de măiestria cântecelor, de iscusința fecioarelor, femeilor și mamelor care știau să pună în armonie casa,

familia, portul, rugăciunea, creația populară, dându-i încununarea regească și divină prin trecerea liberă, voită de la sacerdoțiul geto-dac la rânduirea mesianică a creștinismului hristic ortodox.

Până la venirea „*migratorilor moderni*” în Ardeal, a hoardelor de **maghiari, sași și secui**, totul era în rânduială, cu măsură, totul vibra sacru în cosmosul lor străbun, de la cneaz, voievod, țaran, preot, meșteșugar, păstor, familie, libertate, tradiție, natură, rugăciune, morală, pământ și cer. Apoi, deodată totul s-a schimbat, stăpânul a devenit sclav, iar uzurpatorul stăpân. Sceptrul libertății s-a prefăcut în jugul robiei. „*În cetățuia muntoasă a Ardealului, în văile de la stânga Tisei, locuiau plugarii și păstorii români, cari țineau pe umeri strălucirea și puterea unguirilor din castele și de la Curte, sașilor, bogați din orașe. Atunci, ca și acum.*” (N. Iorga..., p. 292)

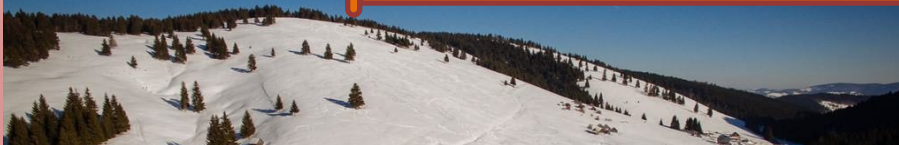
Liga Creștină, susținută la 4 Iulie 1593, prin bula papei Clement al VIII-lea, sprijinită de împăratul german Rudolf al II-lea, încurajată de orgoliosul principe maghiar Sigismund Bathory, avea ca înfăptuitor doar pe Viteazul Voievod Mihai al Valahiei. „*Dar pentru asta era făcut: pentru a face să scânteie oțelul lui sigur la soarele luptelor biruitoare. Când prilejul de a lovi se înfățișă, el fu cel dintâi în picioare. Sufletul îndrăzneț, voința neînfrântă a strămoșilor trăia în acest viteaz fără pereche.*” (p. 297)

Ieremia Movilă al Moldovei era închinat turcilor și încuscrit cu polonezii, voind să-și pună fratele Simion Movilă în locul lui Mihai Viteazul, tot cu ajutorul leșilor. Marile puteri, încă, nu-și reveniseră de pe urma marelui șoc provocat de cutezanța și biruința Valahului, dar totuși Movileștii și ex-principele Transilvaniei Sigismund Bathory, aflat în Moldova, se grupau sub scutul armat al Poloniei, care urmărea consternată evoluția politică a Voievodului Mihai, ce putea să vizeze cele două provincii Pocuția și Podolia, care aparținuseră Moldovei, ca drept feudal voievodal. „*Curtea pragheză își manifestase ostilitatea față de proiectata campanie din Moldova cât și față de intenția de aducere a moldovenilor la ideea unirii sub sceptrul lui Mihai încă din vara anului 1598, după cum, reiese din raportul comisarilor Ștefan Szuhai și Nicolae Istvanffy: „Noi însă l-am făcut atent cu tot dinadinsul să nu pună la cale ceva contra Moldovei, după cum aveam poruncă de la Majestatea Voastră sacră. Iar el a răspuns că nu vrea să năruie Moldova, nu ea îl dușmănește pe el, ci (să-l alunge) pe Ieremia Movilă.” De aceea, sarcina dificilă a domnului fusese, în perioada 1597-1599, aceea de a găsi pretexte plauzibile pentru Curtea de la Praga.*” (Mircea Dogaru, *Singur împotriva Europei – Mihai Viteazul (1593-1601)*, Phobos, București-2005, p. 102)

Mihai, Voievodul Valahiei și al Ardealului și-a justificat împăratului Rudolf al II-lea planul intervenției sale în Moldova, pentru a contracara alianța celor trei, Jan Zamoysky, Ieremia Movilă și Sigismund Bathory, care complotau împotriva sa. „*Trebuie să-l alung cu forța pe acel voievod al Moldovei, ca dușman al creștinilor, nu pentru a-i cotoropi țara și nici dintr-o lăcomie oarecare, dar ca să nu poată aduce o piedică în planul expediției în Turcia.*” (ibid., p. 102)

Dincolo de declarațiile și argumentele Valahului, Rudolf al II-lea trăia însă cu convingerea că Mihai voia sigur refacerea Daciei Mari, mai ales că avea în Moldova o grupare boierească și poporul, favorabili planului său de întregire. Astfel, că refugiul lui Sigismund Bathory în Moldova lui Ștefan cel Mare, i-a adus pretextul de care avea nevoie. „*Sigismund Bathory, care are de gând să atace din Moldova, ajutat de o mare armată de turci și de tătari; am socotit că trebuie să-i fie zădărnicită ocazia de a reuși înainte de a-și spori puterile. Acum îndreptăm o armată contra lui însuși, evident cu acel scop, ca Dumnezeu, sporindu-ne forțele, să împiedicăm la timp forța și avântul lui.*” (concluziona iezuitul Bartholomeu Pezzen, c.f. Mircea Dogaru, p. 103)

Alături de „*argumente*”, Valahul revendica întreg teritoriu românesc, „*toate teritoriile de la Marea Caspică, până la orașele Buda, Alba Iulia și Solnoc.*” (p. 103). Campania din Ardeal a Voievodului Mihai a avut girul sultanului Mehmed III Adil (1595-1603), care se răsrângea și asupra celei din Moldova, fapt ce i-a apropiat pe habsburgi de poloni printr-o înțelegere secretă. Acordul sultanului fiind adus la cunoștință chiar de către el, prin hrisov în Februarie 1600, regelui polon Sigismund III Vasa (1587-1632): „*Cum Mihai, având de acum asigurată alianța din partea noastră și steagul dat de noi, ușor a ajuns să aibă oaste mai puternică, neținând seama nici de noi, nici de oastea noastră. Astfel, deci, s-a ajuns că, prin voința și sub privirea atotputernicului Dumnezeu, a înfrânt oastea lui Andrei Bathory, voievodul Transilvaniei; pe acesta însuși și pe mulți din însemnații lui domni bătându-i a luat domnia Transilvaniei și a adus-o sub puterea și în stăpânirea sa.*” (ibid., p. 104)

Lângă acordul său în favoarea Valahului, sultanul a așezat și amenințarea față de cei care iar sta împotriva Voievodului Mihai, în speță regele polon și voievodul moldav, prin ceaușul Djafer: „...să fiți prieteni față de prietenii noștri, după pilda strămoșilor voștri și să fiți dușmani dușmanilor noștri, astfel că aceste două provincii și țări, atât pământul Transilvaniei cu voievodul său, cât și al Țării Munteniei cu voievodul Pătrașcu, precum și supușii și oamenii din amândouă aceste țări.” (p. 105)

De ce, totuși Curtea de la Praga și-a dat de nevoie acceptul campaniei din Moldova a lui Mihai, știind intenția lui, dar și faptul că vor intra în conflict cu Polonia? Explicația habsburgilor are trei variante: 1. Au fost încredințați că Mihai v-a pierde bătălia și atunci problema Transilvaniei se va rezolva de la sine. 2. Dacă Valahul v-a învinge v-a fi lichidat ulterior și atunci cele trei țări valahe vor intra sub autoritatea imperiului Romano-german. 3. Au acționat din teamă. Ordinea acestor previziuni însă a fost inversă: **teamă, învingere, înfrângere.**

3

Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia – 1 noiembrie 1599

Rudolf al II-lea era conștient că Mihai Viteazul promova strategia unei politici europene, „pentru gloria neamului său”, care așa cum remarcau mulți contemporani, precum Eustachio Fontana, „în toate discuțiile lor publice sau particulare”, îl asemuiau „datorită mării valori pe care o demonstrează în aceste părți ale Europei” ca pe un „**nou Alexandru Macedon.**” (cf. Mircea Dogaru, op. cit., p. 106)

Teama că Valahul se va înțelege cu turcul contra *Ligii Creștine*, va putea crea o nouă situație geo-strategică, așa cum visa Viteazul, de refacere a Daciei Mari între Pocuția și Balcani, Nipru și Tisa este sesizată cu mult înainte de căpitanul-comandant al cetății Satu Mare și agent imperial Mihai Szekely, la 14 Decembrie 1599: „Nici acesta din urmă (Rudolf al II-lea) și nici un alt împărat roman n-au avut vreodată un asemenea slujitor, care să fi săvârșit cu atât de puține mijloace o victorie atât de zdrobitoare, pe de altă parte nu are și nu a avut niciodată un asemenea inamic cum va deveni el, dacă nu va ști să și-l mențină, căci el este viteaz și iute și izbutește să atragă pe oșteni prin rapiditatea și generozitatea sa, iar dacă va avea și ajutorul împăratului turc, cine oare îi va putea ține piept?” (ibid., p. 107)

În sprijinul aceleiași idei-ipoteze venea și afirmația lui Johann Barwitius, consilier imperial la 5 Ianuarie 1600, pronunțându-se pentru păstrarea cu orice preț a aliatului Mihai, altfel, „chestiunea transilvană” va fi sortită eșecului: „dacă îl menținem pe Mihai Voievod (de partea noastră) atunci obținem ceea ce nici un împărat roman n-a mai avut vreodată, dacă îl pierdem, va fi o mare pierdere cum una la fel nu s-a mai văzut secole de-a rândul; căci el nu poate cere ceea ce nu i se poate oferi și nu i se poate oferi

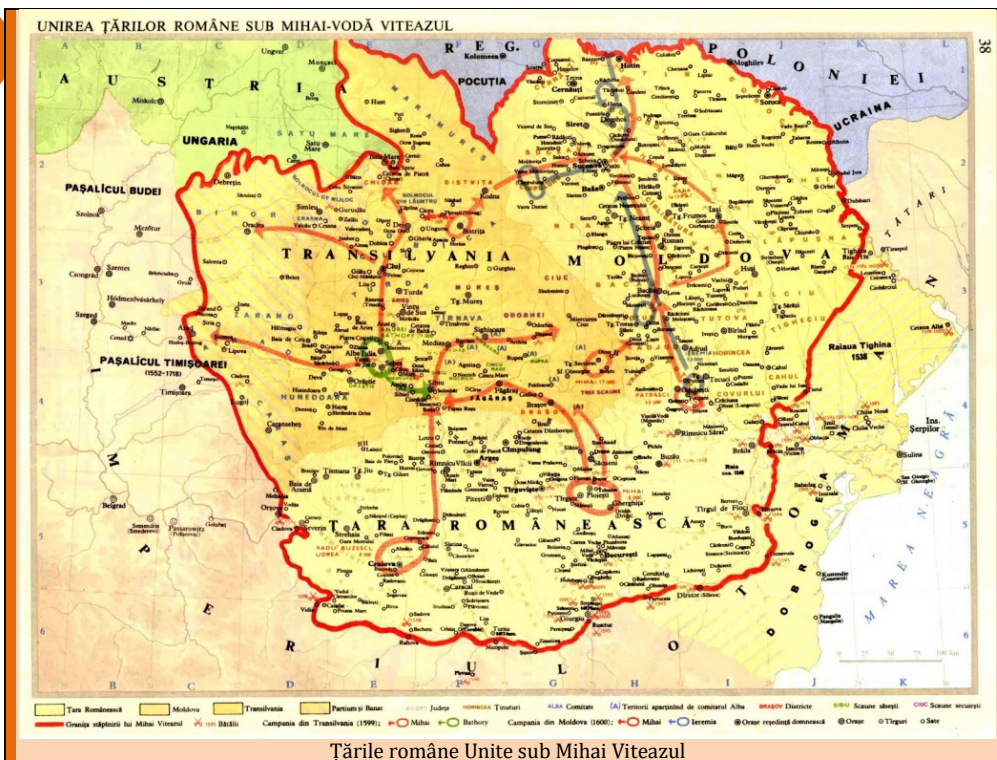

atât de mult pe cât este el în stare să ne dea nouă drept compensație – decât dacă ar avea încă o viață.” (ibid., p. 107)

La 31 Ianuarie 1600, Carlo Magno, agent sătmărean, reitiera din Alba Iulia, aceleași idei-avertiment: „cei de la curte nu știu să prețuiască marele noroc (de a-l avea) pe acest voievod (...) gata la orice.” (ibid., p. 107). Intelligent, credincios, înțelept, abil diplomat, ilustru strateg, forțat de destin Mihai Viteazul a pus în practică planul elaborat cu migală seculară de a desăvârși unificarea statală începută de înaintașii săi Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare și Petru Rareș.

El s-a zidit pe sine în toată măreția spiritului său – MAGNA VALACHIA

4

Țările române Unite sub Mihai Viteazul

La 5 Mai 1600, a declanșat campania din Moldova, înaintând concomitent tot cu trei corpuri de oaste vizând Vaslui-ul, Bârlad-ul, Bacău-l, Neamț, Baia, Suceava și Iași, zvonind că sub scutul Porții se revoltă contra habsburgului, iar printr-un curier secret i-a făcut propuneri de alianță lui Ieremia Movilă, care însă n-a dat curs invitației.

Cetățile **Neamț** și **Suceava** s-au închinat bucuros Viteazului Domn. „Atunci, în mai 1600, după prima luptă importantă câștigată de Mihai împotriva forțelor poloneze ale lui

Ieremia Movilă, Cetatea Neamțului, cea care în 1476 rezistase sultanului cuceritor al Constantinopolului, s-a predat fără luptă. De asemenea, sub zidurile Sucevei – cetatea, care, și ea, rezistase lui Mahomed al II-lea în 1476 – 1500 de moldoveni au trecut de partea lui Mihai, zdrobindu-i pe polonezii care încercau a-i opri. Iar pârcălabul cetății i-a jurat credință voievodului unificator: „Mă jur că voi fi drept și cu credință Domnului meu, stăpânitorului și Domnului Ardealului, Țării Românești și Moldovei.” (Conf. univ. dr. G.D. Iscriu, *Istoria Medie a României – Începutul renașterii naționale moderne*, Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcescu”, București-1998, p. 35/ 3/ III, 194)

Fugarii coaliției contra lui Mihai au luat drumul Hotinului suferind o grea înfrângere în satul Verbia lângă vadul Sitnei la 17 mai, iar între 18-20 mai s-a dat asaltul asupra Hotinului. Nevrând să-lucidă pe Ieremia Movilă, Mihai Viteazul a ridicat asediul cetății Hotinului, dându-i prilej lui Movilă să treacă Nistrul în Camenița, „să nu-i vie pieirea de la domnia mea, pentru că este domn creștin și suntem și domnia mea creștin.” (Panaitescu, P.P., *Mihai Viteazul*, Ed. Corint, București-2002, p. 64). Comandanții **Baba Novac** și **Deli Marcu** i-au urmărit pe fugarii până în **Pocuția**, având ca obiectiv **Snyatinul**, provincie pe care au controlat-o între 5-21 iunie 1600.

Succesul maraton al ilustrului principe valah în Moldova lui Ștefan cel Mare a propagat un răsunet strălucitor la marile curți europene, astfel că regele Franței, Henric al V-lea îl elogiază ambasadorului său de la Poarta Otomană: „Se zice că românul e foarte tare și că planurile lui cresc potrivit cu izbânzile.” (Ionescu, Gion, *Ludovic XIV și Constantin Brâncoveanu*, Tipografia Cărților Bucureștene, 1914, p. 49)

* Fond de carte, bibliofil **Dumitru Ionescu**-București.

+ Botezul Domnului – 6 Ianuarie - 2021

(va urma)